

Я. Б. Дропа

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ

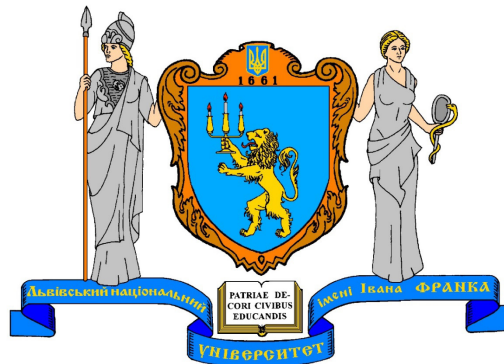

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Я. Б. Дропа

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ

Навчальний посібник

ЛЬВІВ
ЛНУ імені І. Франка
2023

УДК 336-047.44(075.8)

Д 75

Рецензенти:

д-р екон. наук, проф. *І. Б. Хома*

(Національний університет “Львівська політехніка”);

д-р екон. наук, проф. *З. М. Лободіна*

(Західноукраїнський національний університет);

д-р екон. наук, доц. *І. Я. Ткачук*

(Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича)

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол №46/4 від 26 квітня 2023 року)*

Дропа Я. Б.

Д 75

Фінансовий аналіз : навч. посібник / Я. Б. Дропа. – Електрон. вид. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. – 238 с.

ISBN 978-617-10-0823-6

Навчальний посібник розроблено відповідно до робочої програми нормативної навчальної дисципліни “Фінансовий аналіз”, подано короткі теоретичні відомості для розв’язання практичних завдань, розроблено тести і задачі, наведено приклади їх розв’язання та список літератури для підготовки до іспиту з цього курсу.

Для студентів, аспірантів, викладачів і практиків економічних спеціальностей закладів вищої освіти.

УДК 336-047.44(075.8)

ЗМІСТ

Передмова.....	5
Перелік основних умовних позначень.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ НА ПІДПРИЄМСТВІ	12
1.1. Теоретичні основи фінансового аналізу.....	12
1.2. Методи та прийоми фінансового аналізу	18
1.3. Аналіз складу і джерел утворення майна підприємства	36
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	51
2.1. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства	51
2.2. Аналіз рентабельності підприємства	66
2.3. Аналіз фінансової стійкості підприємства.....	79
2.4. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства	98
2.5. Аналіз імовірності банкрутства підприємства.....	112
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	132
3.1. Аналіз грошових потоків підприємства	132
3.2. Аналіз ефективності капітальних інвестиційних проектів	145
3.3. Аналіз ефективності фінансових інвестицій	168
РОЗДІЛ 4. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	180
4.1. Аналіз ділової активності підприємства.....	180
4.2. Аналіз оборотних активів та оборотного капіталу підприємства	200
4.3. Комплексний аналіз фінансового стану підприємства.....	220

Практичні рекомендації до проведення лабораторних занять	226
Перелік питань для підготовки до іспиту з курсу “Фінансовий аналіз”	230
Список літератури.....	232
Предметний покажчик	234

ПЕРЕДМОВА

Особливе місце в господарській системі України займає сектор суб'єктів господарювання, який представлений підприємствами різних видів економічної діяльності (промисловими, будівельними, аграрними, транспортними та іншими), оскільки саме у цьому секторі створюється ВВП, формується база для наповнення ресурсами бюджетної системи країни, створюються передумови для зростання добробуту населення. Варто зазначити, що сьогодні вітчизняні компанії в умовах суттєвого зближення з європейським співтовариством мають змогу посилити свої конкурентні позиції на світовому ринку та значні можливості щодо нарощення масштабів виробництва і реалізації продукції з високою доданою вартістю. Проте для реалізації такого потенціалу та стимулювання економічного розвитку українських підприємств необхідна наявність на вітчизняному ринку доступних за ціною та прийнятних за ризиками залучення фінансових ресурсів, оскільки вітчизняні суб'єкти господарювання сьогодні зазвичай використовують у якості джерел їх формування власний капітал, короткотермінові позики банків і кредиторську заборгованість. Така ситуація не дає їм змоги реалізовувати інвестиційні проекти, які стосуються модернізації та оновлення матеріально-технічної бази. Це своєю чергою не сприяє підвищенню якості вироблених в Україні товарів і послуг, яка є головним чинником зростання конкурентоспроможності. З огляду на зазначене вище, важливим та актуальним напрямом досліджень в умовах сьогодення є пошук резервів зміцнення фінансового стану вітчизняних суб'єктів господарювання з метою освоєння нових ринків збуту та створення передумов для забезпечення соціально-економічного розвитку України.

Найважливішим та комплексним індикатором ефективності діяльності українських та світових компаній є показник фінансового стану, організація аналізу якого є важливим елементом у системі управління й ухвалення різноманітних господарських рішень. Інформація щодо динаміки фінансового стану становить значний інтерес для інвесторів, кредиторів, постачальників матеріально-технічних ресурсів, державних органів управління і виробничих менеджерів, тому важливим завданням будь-якого підприємства є виявлення прихованих резервів його зміцнення, що дасть змогу наростити фінансові результати та збільшити ринкову капіталізацію фірми.

Фінансовий стан українських компаній необхідно аналізувати комплексно, систематично й усебічно з використанням сучасних способів, прийомів і методів аналізу. Це допоможе критично оцінити прибутковість, ліквідність, платоспроможність, фінансову стійкість, ймовірність настання банкрутства та дасть змогу за результатами аналізу виявити "слабкі сторони" у господарській

діяльності підприємств, оптимізувати структуру фінансових ресурсів за джерелами формування та напрямками вкладення, передбачити негативні події у майбутньому та вчасно реалізувати комплекс заходів для нівелювання їх впливу на діяльність у майбутньому, забезпечити стабільність функціонування та збільшити тривалість життєвого циклу компанії.

Дисципліна “Фінансовий аналіз” ґрунтується на використанні теоретичних і практичних основ низки навчальних курсів, зокрема: “Економічного аналізу”, “Статистики”, “Бухгалтерського обліку”, “Фінансів підприємств”, “Інвестування”, “Фінансової звітності”, “Економіко-математичних методів і моделей” тощо. Зазначене аргументує, що ця дисципліна займає важливе місце у нормативній частині навчального плану й вимагає використання сучасних підходів до її викладання.

Структура навчального посібника побудована відповідно до потреби проведення комплексного аналізу фінансового стану суб'єкта господарювання та передбачає діагностування його окремих складових і подальше поступове об'єднання отриманих результатів за допомогою універсального показника, який дасть змогу відобразити фінансовий стан у динаміці з виокремленням прогнозних значень. Для написання навчального посібника використано матеріали для читання лекцій, проведення практичних і лабораторних занять, наукові публікації українських учених, які присвячені удосконаленню методології проведення фінансового аналізу діяльності суб'єктів господарювання.

Навчальний посібник охоплює чотири розділи, які взаємопов'язані між собою поданим тематичним матеріалом, практичні рекомендації для проведення лабораторних занять та список використаних літературних джерел.

Перший розділ книги присвячений теоретико-методологічним засадам організації фінансового аналізу на підприємстві. У ньому розкрито сутність, види, предмет, завдання та інформаційне забезпечення фінансового аналізу; охарактеризовано головні методи, інструменти та прийоми його проведення; закладено основи для діагностування майна та капіталу компанії.

У другому розділі навчального посібника розкрито методологію проведення аналізу окремих складових фінансового стану суб'єкта господарювання: фінансових результатів, рентабельності, фінансової стійкості, ліквідності і платоспроможності. Особливу увагу у цьому розділі приділено проведенню факторного аналізу прибутку від реалізації продукції та рентабельності з метою виявлення прихованих резервів їх зростання. У цьому розділі також висвітлено сукупність способів діагностування ймовірності настання банкрутства компанії, які також охоплюють вже розроблені відомими вченими моделі, використання яких сьогодні є дієвим на практиці.

Особливості проведення аналізу вартості грошей у часі, схеми нарахування простих і складних відсотків, механізми погашення позики, послідовність

оцінювання теперішньої і майбутньої вартості грошових потоків розкрито у третьому розділі посібника. У цьому розділі також охарактеризовано сучасні методи оцінювання ефективності реальних та фінансових інвестицій підприємства, зокрема у розрізі окремих фінансових інструментів фондового ринку.

У завершальному розділі книги сконцентровано увагу на проведенні аналізу ділової активності, а також оцінювання ефективності формування і використання поточних активів та оборотного капіталу фірми. З метою проведення комплексного аналізу фінансового стану суб'єкта господарювання у посібнику запропоновано універсальний показник, котрий уможливить відображення його динаміки та прогнозування значень на майбутні періоди.

У кожному розділі навчального посібника значну увагу приділено практичній складовій фінансового аналізу, що відображено у сформульованих тестових питаннях, розроблених задачах та рекомендаціях для проведення лабораторних занять. Подані розділи відображають системне поєднання чотирнадцяти тематичних підпунктів, які посилені прикладами розв'язування запропонованих практичних завдань та рекомендованою літературою.

Загалом навчальний посібник буде корисним для здобувачів та викладачів закладів вищої освіти усіх наукових ступенів економічного спрямування, спеціалістам-практикам, фінансовим аналітикам, менеджерам різних ланок, які досліджують проблеми удосконалення організації та проведення фінансового аналізу діяльності суб'єктів господарювання.